Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

DE MOLENVRIEND

Nr. 74

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Harm van Es	Floralaan 50
	Tel. 0485-578613	5831 TA BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 0485-478818	5446 PH WANROIJ
	E-mail: molenvrienden@home.nl	
PENNINGMEESTER	Rob Snel	Chopinstraat 33
	Tel. 024-3582526	6584 EJ MOLENHOEK
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK
	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER

REKENINGNUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*

MOLENARCHIEF	Hans Heijs	Steenstraat 85A
LAND VAN CUIJK	Tel. 0485-577330	5831 JC BOXMEER
	Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	

Het werk van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk wordt mede mogelijk gemaakt door:
Beijk Molenbouw bv, Afferden (L)
Bol Accountants Boxmeer
Van Haren Installaties bv, Cuijk
Havens Diervoeders, Maashees
Molensteenmakerij Hans Titulaer, Plasmolen
Elektro Technisch Buro Nabuurs bv, Boxmeer
Nabuurs Transport bv, Haps
VIFT International bv, Rijkevoort

Colofon

DE MOLENVRIEND 74, jaargang 27, nummer 2, juni 2011
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht 18 januari 1985.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is minimaal € 15,--. Aanmelden als lid kan bij de secretaris of via de website www.molenvrienden.nl. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.
ISSN 1384 8526

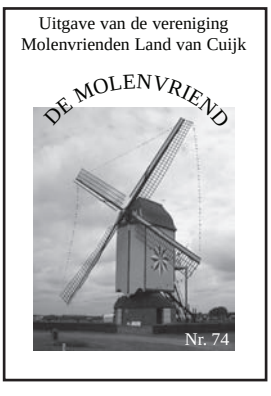

REDACTIE *Mari Goossens* *Frits Harteman*
Peter Simons *Marko Sturm*
Paul Verheijen
REDACTIEADRES *D. Boutsstraat 25* *5831 VN BOXMEER*
e-mail: mjfagoossens01@hetnet.nl
De Erica 2 *5831 RX BOXMEER*
e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl
VERDER WERKTE(N) MEE *Peter Pouwels, Rob Snel, Hans Titulaer, Ben Verheijen*
ILLUSTRATIES *Harm van Es, Mari Goossens, Rob Snel, Marko Sturm, Ton Verheijen*

VOORPAGINA *De Hamse Molen te Wanroij tijdens de viering van het 200-jarig bestaan (foto Mari Goossens)*

In dit nummer

pagina 2 **Colofon**
pagina 3 **In dit nummer**
Van de redactie
pagina 4 **Mededelingen van het bestuur**
pagina 4 **200 jaar Hamse Molen**
door: Mari Goossens
pagina 6 **Peter, bedankt!**
door: Mari Goossens
pagina 7 **De Heumensche Molen**
over de vroegere standerdmolen van Heumen
door: Rob Snel en Peter Pouwels
pagina 9 **Rond de molens**
de ontwikkeling van molenstenen door de eeuwen heen
door: Hans Titulaer
pagina 11 **Excursie Maas en Waal**
programma van de excursie in september
door: Robert Hoffman en Rob Snel
pagina 12 **Van korenmijt tot speltmeel**
door: Marko Sturm
pagina 13 **Ronde Molen Maasbommel**
door: Mari Goossens
pagina 14 **Uit het oud archief**
over de molens van Plasmolen en Groesbeek
door: Peter Pouwels
pagina 16 **Demonstratie billen**
door: Rob Snel en Mari Goossens
pagina 17 **Als de kat van huis is**
door: Mari Goossens
pagina 18 **Opmerkelijk - Een achtwieker in Nederland?**
door: Ben Verheijen
pagina 19 **Aan de licht**
Jan Coopmans geïnterviewd door Mari Goossens
pagina 20 **Molens in de regio**
de stand van zaken omtrent de molens in de regio

Van de redactie

Met de Nationale Molendag en diverse regionale activiteiten is het voorjaar meestal een druk molenseizoen. Ook dit jaar waren er weer veel activiteiten, zodat deze Molenvriend goed gevuld is met lokaal nieuws.

Hopelijk laat de wind het niet te veel afweten tijdens de zomervakantie, zodat we als molenaars ook de komende periode goed doorkomen. In dit nummer staat ook de eerste aflevering over werktuigen in de korenmolen, waarin we heel vertrouwd beginnen met molenstenen. Mocht u ideeën hebben voor de volgende aflevering, laat het ons dan weten.

de redactie

Mededelingen van het bestuur

Met Molenvriend 74 zijn we nu gestart met het drukken van dit blad door een drukkerij. Wij hopen dat u er net zo tevreden mee bent als voorheen. Natuurlijk moet dit blad ook altijd gevuld worden en mijn complimenten voor de redactie dat ze dit toch elke keer weer lukt en vier exemplaren per jaar kan uitbrengen. Toch roepen wij onze leden op om hun verhalen en gebeurtenissen in te sturen, dit geldt natuurlijk ook voor de leden buiten onze regio.

Onlangs is het bestuur in de nieuwe samenstelling bijeengekomen en zijn de lopende zaken doorgesproken. In het vat zitten op dit moment de kist met promotiematerialen, de excursie en het molenaarstreffen in 2012.

Namens het bestuur feliciteren wij de molenaars van de Hamse Molen met hun 200-jarige molen. Op hun feestdag hadden ook zij niet te klagen over de wind. Want met het afgelopen voorjaar hebben de molens niet hoeven te klagen over een tekort aan wind, het is wel erg droog dus menig wigje zal er aangeslagen moeten worden.
Voor velen is het nu een rustige tijd in de zomer, ook voor het bestuur. Na de vakantie zult u weer van ons horen.

Namens het bestuur wens ik u een fijne vakantietijd en zomer toe.

Walter Cornelissen
secretaris

200 jaar Hamse Molen

Ja, 200 jaar geleden kocht Jacobus Reijnen in de Achterhoek een standaardmolen en liet die oprichten op het Hamse veld, een 500 meter aan de overkant van weg, richting het dorp Wanroij. Op 10 mei draaide de molen met zijn drie verdiepingen en de achtpuntige ster. Daar komt de bijnaam ”de Ster” vandaan. Tussendoor heeft er een vijfpuntige ster op gestaan, zie Brabants Molenboek.
In 1976 werd hij verplaatst naar de huidige locatie.

Op 29 mei werd de oprichting van deze molen op feestelijke wijze herdacht. Het vrijwillige molenaarskoppel Jan Selten en Jos Verberk met hun eega’s en aanhang hadden het prima voor elkaar. De totale voorbereiding vergde ruim een half jaar. Maar op het molenweekend 14 mei waren ze al bezig om een aansluiting te maken op de riolering voor de toiletwagen, een omgebouwde caravan. Op de dag zelf moesten ze al om 9 uur beginnen om alles in gereedheid te brengen, zodat om 13.00 uur de feestelijkheden konden beginnen.
De aandacht die er via de pers aan was gegeven, resulteerde in een groot aantal bezoekers. Bovendien hadden ze voor een prachtige maalwind gezorgd. De molen draaide zonder zeilen met vlaggetjes zo’n 40 enden.

Bij overname van artikelen en/of foto’s, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Molenaar Jan Selten stond volop in de belangstelling van zijn collega-molenaars

Er werd uiteraard niet gemalen vanwege de bezoekers. Na een aanvankelijk bewolkte ochtend, ze hielden het droog, klaarde het in de loop van de middag helemaal op en werd het een zonovergoten feest. De bezoekers hoefden van honger en dorst niet om te komen. Voor de inwendige mens een kraam met gebak en wafels, alsmede een frietkraam waar men ook zijn natje kon betrekken. De verstrekking van de consumpties liep via bonnen, waarvan de verkoop in de bekwame handen van Alie en José was. De standhouders kregen gratis enkele bonnen van Jan.
Ook voor de kleintjes was er het nodige vertier geregeld. Er stond een heus draaimolentje met paardjes, een zandbak in een laadbak van een vrachtauto en een spring-luchtkussen. Ook de kleinkinderen van Jan en Alie maakten er dankbaar gebruik van.

Ook de Wanroijse tractorclub en “de Peeltuffers” met oude tractoren en dieselaandrijvingen gaven al puffend acte de presence. Er was ook een aantal oude bromfietsen te bewonderen, een verzameling van enkele hobbyisten uit Wanroij en St.-Hubert. De Heemkundevereniging Wanrode’s Heem had in een container een filmzaaltje ingericht waar de geschiedenis van de molen op een beamer werd vertoond. Dit werd be’man’d door Ine, de vrouw van Walter Cornelissen, met assistentie van hem.

De feestelijkheden werden opgeluisterd door het koor “eigenwies” dat uit volle borst zong, met ondersteuning door een accordeoniste en enkele gitaristen. Het repertoire bestond uit smartlappen uit hun bundel “Laot ze maor horen”? Daarna kwam er een duo op de bühne, het trio Valse Hoop, ook onder begeleiding van een trekzakspeelster, dat maakt drie.
Ze zijn bevriend met lieden uit Wanroij, die een kraampje met glas-in-looddecoraties dreven. Ze hadden een kraampje naast dat van onze vereniging dat wij samen deelden met de “Graancirkel” uit Oploo, met als uitbater Jan van Riet geassisteerd door zijn zoon Jan, die qua lengte niet voor hem onderdoet, met zijn vriendin. Ze verkochten speltmeel. Op onze stand waren Peter Pouwels en ondergetekende de zaakwaarnemers.

We mochten genieten van een redelijke belangstelling. Met name het publicatiebord met foto’s van onze molens had veel bekijks. Maar ook hier was schijnbaar het motto ”kijken, kijken, nie kopen”.
Er werden nog opnames gemaakt door de regionale TV KKN uit Mill. Bijna alle molenaars van onze vereniging kwamen op het feest af en er werd wat afgekletst.

Rond 3-4 uur was het een drukte van belang, dat lag ook mede aan de druktemakers, Asawali djembefola, het slagwerkensemble uit Rijkevoort. Ze gingen zeer voortvarend te werk, eentje raakte er zelf gewond! Tegen vijven begon het wat minder te worden met het publiek en om 6 uur vertrokken er al diverse standhouders. Dat was jammer want om 19.00 uur zou het Karrespel uit Oploo “Niet alle molenaars zijn dieven” nog opvoeren. Die mochten toch nog spelen voor een redelijk aantal toeschouwers.

Iets voor achten was het feest echt afgelopen. Jan was enthousiast over het hele verloop. De belangstelling, de medewerking van de diverse standhouders en uiteraard het weer. Financieel dacht hij er wel mee rond te kunnen komen, maar achteraf viel dat toch enigszins tegen. Je kunt ook niet alles hebben.
Op naar de volgende 100 jaar met deze prachtige molen.

tekst en foto’s: Mari Goossens

Peter, bedankt

Het was een schitterende Koninginnedag (30 april 2011) met een stevige bries op de Lindense molen.
Wij, een afvaardiging van het bestuur (Harm) en de redactie (Mari) van onze "Molenvriend", togen om 13.15 naar de molen om Peter in de bloemetjes te zetten. Peter draait er vanaf 13 uur met Rob, eens in de twee weken.
Rob was een uurtje eerder gegaan om, onder het mom van Koninginnedag, de molen te versieren. In zijn eentje viel dat niet mee. Door de harde wind sloegen de vlaggetjes los en gelukkig konden ze door de harde wind over de molen heen draaien en weer opgepakt worden als de wiek weer onder stond. Rob zag het in zijn eentje niet echt zitten. Gelukkig kwam Peter ook een half uurtje eerder dan gepland op de molen. Dat deed hij,omdat hij vond dat Rob meestal als eerste op de molen was en het meeste werk, zoals kruien en smeren, dan al gedaan was. Dat was prettig bij het versieren van de molen maar had als nadeel dat de verrassing er snel af was. Want de bloemen en het gebak stonden al pontificaal op de maalzolder uitgestald. Peter dacht dat dit was ter ere van zijn 25-jarige jubileum als vrijwillige molenaar, dat in "de Gildebrief" stond. Rob liet hem in die waan.

Peter Simons wordt in het zonnetje gezet als dank voor het jarenlange verzorgen van het afdrukken van de Molenvriend.
V.l.n.r. Rob Snel, Trees Simons, Peter Simons en Mari Goossens

Toen wij dus arriveerden waren ze nog druk doende de molen te versieren. Het viel echt tegen, de vlaggetjes waaiden telkens los en we kregen ondertussen nog wat bezoekers op de molen. Die hebben voorrang met een rondleiding. Eindelijk draaide de molen, versierd met vlaggetjes en onze nationale driekleur aan de vier wieken.

Trees, de vrouw van Peter, werd gebeld om ook even op de molen te komen. Toen zij gearriveerd was konden we met het officiële gedeelte van deze bijeenkomst beginnen.
Mij viel de eer ten beurt een dankwoordje aan Peter te richten. Hij werd bedankt voor het ca. tien jaar verzorgen van het drukwerk van onze "Molenvriend", ongeveer na nummer 40 in 2000 en zijn assistentie bij het verspreiden van ons blad. Hem werd een setje cadeaubonnen aangeboden. Ook Trees werd betrokken bij het bedankje. Zij kreeg een bos bloemen overhandigd ter compensatie van al het niet uitbetaalde overwerk van Peter bij Kegro Deurenfabrieken voor deze klus. Vanaf deze plaats ook een hartelijk dank aan de firma van Peter die al deze jaren deze faciliteit kosteloos mogelijk heeft gemaakt. Ook werd hen, vooruitlopend op zijn pensionering eind mei, een prettige toekomst toegewenst. Peter hoopt dat hij nu weer iedere week op de molen kan gaan draaien.

Voor het nageslacht werd e.e.a. op de gevoelige plaat vastgelegd met zijn laatste nummer 73. Voor de oplettende lezertjes: dit nummer was ook een speciale uitgave. Peter heeft het coverblad eenmalig in kleur verzorgd.
Hierna werd uitgebreid gebruik gemaakt van de geweldig door Rob verzorgde catering. Zoals daar waren, koffie met oranje roomsoezen in het kader van Koninginnedag. Tot slot kwamen de nieuwe bewoners Karel van de Bult en zijn echtgenote ook nog een bloemetje aan Peter overhandigen.

Nadat Harm de molen eens goed bekeken had keerden we huiswaarts. Harm had zijn af te tekenen map niet bij zich zodat dit molenbezoek niet op zijn opleidingsstaat wordt toegevoegd.

Tekst: Mari Goossens
Foto: Harm van Es

De Heumensche Molen

Aan de rijksweg Nijmegen–Venlo lag vroeger een buurtschap, genaamd De Heumensche Molen, later Molenhoek genoemd. De buurtschap bestond uit een Gelders en een Limburgs deel. Op de plek waar nu het verlaten pand van de Boerenbond is gevestigd, stond vroeger een gesloten standerdmolen. De Heumensche Molen was in vroeger tijden een dwangmolen voor de heerlijkheid Heumen en Malden. *De geschiedenis van deze molen is echter begonnen in 1737 op de Biesselt onder Mook, waar hij vermoedelijk ook is gebouwd, dit naar aanwijzing van het aangebrachte jaartal in de molen**.

Rond 1750 was ene Arien de Witt de pachter van deze molen. Bij de schepenbank had deze pachter een klacht ingediend, omdat enkele personen hun graan niet op deze molen lieten malen. Nadat de schepenbank eerst heeft nagegaan of het hier ook daadwerkelijk een dwangmolen betrof, werden deze personen gemaand om in het vervolg hun graan op De Heumensche Molen te laten malen.
Uit een akte, gedateerd op 30-10-1769, blijkt dat de stad Nijmegen, van Hoogwelgeboren Vrouwe Genoveva Maria, Gravin van Welderen geboren Baronesse van Steenhuijs, Vrijvrouwe van Heumen, Malden en Oploo is aangekocht: de Heerlijkheid Heumen met alle rechten, zoals tolgelden en pachten. De familie van Steenhuijs heeft deze heerlijkheid, inclusief de molen, van 1660 tot 1769 in haar bezit gehad.
In 1826 was Hendrik van den Boogaard korenmolenaar te Heumen en woonachtig in het grote molenaarshuis op de hoek van de Rijksweg en de Molenstraat. Hij was niet alleen molenaar, maar ook broodbakker. In 1846 is de molen gedeeltelijk gerestaureerd.
Hij overlijdt op 9-2-1858, zijn zoon Johannes volgde hem op en neemt, met zijn vrouw Dominica Jacoba van Clarenbeek, intrek in het molenaarshuis. Als Johannes op 7-1-1881 overlijdt, verkoopt de weduwe de molen aan Jacob Kleve. Op 23-5-1899 wordt Jacob ingeschreven in Heumen. Op 23-01-1901 verkast hij naar een woning aan de overkant van de rijksweg en komt hierdoor in gemeente Mook te wonen. In 1906 staat te lezen dat op de korenmolen een jongen werkzaam was tussen de 12 en 16 jaar, hiervoor is een geldige arbeidskaart afgegeven.
Rond 1911 kocht de Mookse bakker/molenaar Frans Lelieveld de molen van Jacob Kleve. Frans diende op 16-11-1921 een verzoek in om een vergunning te krijgen tot het oprichten van een nieuw te bouwen schuur, alwaar hij met een elektromotor wilde gaan malen. Door allerlei problemen die tussen hem en de burgemeester van Mook ontstonden, had het het karakter van een wraakcampagne en kreeg hij steeds minder maalwerk aangeboden. Toen ook nog zijn bakkerswinkel werd verboden, was de maat vol en schreef hij een brief aan Zijne excellentie de commissaris der Koningin van Limburg, om zijn beklag te doen. Uiteindelijk heeft hij de strijd opgegeven en verkocht hij de molen aan de gebroeders Van Bergen uit Heumen.

De Heumensche Molen

Op vrijdagavond 14 september 1928 rond 20.30 uur breekt er brand uit op de molen. Het vuur was ontstaan op de hoogste verdieping van de molen en in korte tijd stond de gehele kast in lichterlaaie. De molenas en het grote molenwiel kwamen naar beneden, gevolgd door het koppel stenen dat in eerste instantie nog op de meelzolder terecht kwam om even later met donderend geraas op de begane grond te belanden. De oorzaak van de brand is nimmer achterhaald, de molen is nooit meer opgebouwd.

Rob Snel

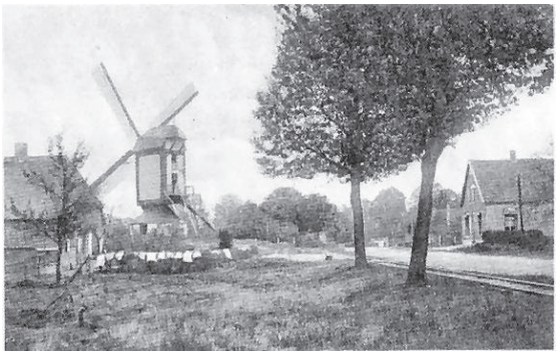

*betreft het cursief gedrukte gedeelte:
Heumen komt reeds in 1183 voor als een hooge heerlijkheid. In 1404 wordt het geslacht Van Groesbeek door de Graaf van Gelre benoemd tot leenheren van o.a. Heumen, Malden, Beek en Groesbeek. In 1549 erft de oudste zoon Johan de 8ste Heumen, Malden en Beek. In 1660 verkocht Johan van Groesbeek de heerlijkheid Heumen met alle bezittingen, rechten en privileges aan Ludolf, baron van Steenhuijs. Waarschijnlijk behoorde hiertoe ook de Heumensche molen.
Verder zijn er in het "Oud Archief"van het Regionaal Archief te Nijmegen nog aktes aanwezig met betrekking tot beleningen van Johan van Groesbeek, over verpachtingen van de windmolens te Heumen 1633-1635.

In een krantenartikel uit 1928 over het afbranden van de Heumensche molen staan nogal wat onwaarheden, die in de loop der tijd een eigen leven zijn gaan leiden. Sommige van deze verhalen zijn hiervan overgenomen en staan als zodanig ook vermeldt in het boek "De molens van Limburg". Het verhaal dat de Heumensche molen afkomstig zou zijn van de Biesselt, in Mook, en daar in 1845 door Hendrik van den Bogaard zou zijn aankocht, klopt niet!
Bij een openbare verkoping in twee termijnen, wordt de Biesseltse molen met de percelen 16 t/m 22 en andere bebouwing opnieuw verkocht. Op 3 mei 1805 biedt de molenaar Jan Cloosterman uit Nijmegen in eerste termijn 7400 gulden. Echter in tweede termijn, op 17 mei 1805, wordt de grond bij het doven van de kaars toegewezen aan Jan van de Bogaard, (vader van Hendrik) molenaar uit Heumen, voor 9400 gulden. Na de toewijzing verklaart Van de Bogaard, dat hij in opdracht van Peter de Ruijter uit Grave heeft gehandeld. Peter de Ruijter wordt hierdoor de eigenaar van de Biesseltse molen. (Peter de Ruijter is tevens eigenaar van de molen te Gassel.)
Na nog een paar maal van eigenaar gewisseld te zijn, wordt de Biesseltse molen in 1824 verkocht onder de voorwaarde dat deze binnen een half jaar moet zijn afgebroken. Eigenaar van de molen is molenaar Gerard A(e)rts (1766-1845) uit Meerlo (Lb). Deze bouwt de afgebroken Biesseltse molen, een houten achtkant van het Zuidhollandse model, in 1833 weer op in Swolgen. De molen is daar tot eind november 1944 in gebruik geweest. Enkele dagen voor de bevrijding, op 25 november 1944, is de molen door de terugtrekkende Duitse troepen in brand gestoken en volledig uitgebrand.

Peter Pouwels

Meer info op www.molenvrienden.nl
Op deze site vind u meer leuke en interessante aanvullende informatie over dit artikel die te uitgebreid was voor ons blad.

Bronnen:
Boek Molenhoek aan de rand van de Mookerheide, Angeline van der Donk en Petra Beij – Sutmuller.
Database verdwenen molens in Nederland

De Heumensche Molen met reclame op de zijkant van de standerdkast

Rond de molens

Molenstenen

In deze nieuwe rubriek over de werktuigen in de molen bijten we de spits af met molenstenen, het van oorsprong belangrijkste werktuig in de korenmolen. Molensteenmaker Hans Titulaer, de specialist bij uitstek, heeft deze bijdrage verzorgd.

Als molenaars zijn we tegenwoordig gewend allerlei soorten molenstenen aan te treffen op onze molens. Toch is dat pas iets van de laatste 100 jaar. De ruim 2000 jaar daarvoor dat er in Nederland gemalen werd, werd dat eigenlijk alleen maar met basaltstenen gedaan. Dit even afgezien van de in die tijd nog sporadisch toegepaste wrijfstenen van zwerf- of rivierkeien die men hier te lande kon vinden.
Het waren de Romeinen die hier de kweernen van basalt introduceerden. Toen later ros-, water en windmolens het mogelijk maakten grotere stenen toe te passen werd basalt, door zijn goede maaleigenschappen en door zijn winning dicht bij de Rijn, het meest voor de hand liggende materiaal voor molenstenen in Nederland.

Door de toenemende vraag naar stenen ging men in het winningsgebied op zoek naar andere winplaatsen. Daarbij bleek dat er behoorlijke structuurverschillen waren die zich uitwerkten in eveneens behoorlijke verschillen in maaleigenschappen. In combinatie met het toepassen van verschillende scherpsels wist men zo toch nog een grote verscheidenheid in de toepassing van de blauwe stenen te creëren.
Zo varieerde de scherpsels ongeveer als volgt:
Voor **tarwe**: niet te veel voorbijligging (ongeveer 6 cm), niet al te kleine straal (100-110 cm.) en niet al te veel kerven (rond de 80).
Voor **rogge**: meer voorbijligging (ongeveer 8-10 cm), straal van 90-100 cm.) en meer kerven (wel van 120 tot 180). Deze steen wordt (later) ook wel voor de veevoedervermaling ingezet.
Bij al deze stenen wordt vanouds een zwaaischerpsel toegepast waarbij rond de krop ruimte voor het opnemen van het maalgoed gemaakt wordt, door een deel van de kerven in te korten. Het meest toegepaste patroon daarbij leidt tot een patroon dat ik omschrijf als “lang-kort-ingekort-kort-lang”.
Legde men minder kerven op de steen, dan kon men volstaan met het “om de anderste inkorten”. Dit ziet men meer op de tarwestenen en bij latere stenen.
Voor **run**: een groot kropgat, zwelggaten, grote entree en een grof en diep scherpsel. Dat kon in een van de boven beschreven patronen zijn, maar ook het, bij andere doeleinden weinig op blauwe stenen toegepaste, rechtpand-scherpsel (De Witte Molen, Nijmegen).

Het zou nog vele eeuwen duren voordat er in onze contreien andere stenen hun intrede deden.
Dat waren allereerst de Bentheimer zandstenen, afkomstig uit het gebied net over de grens bij Enschede, die gebruikt werden voor het pellen van gort en het vermalen van zaagsel, afkomstig van de zaagmolens. In onze regio is mij geen toepassing van deze stenen bekend.
Ook van een andere zeer bekende en zeer goede steensoort is mij geen toepassing alhier bekend. Het betreft hier de Franse /Engelse stenen die wereldwijd, in de

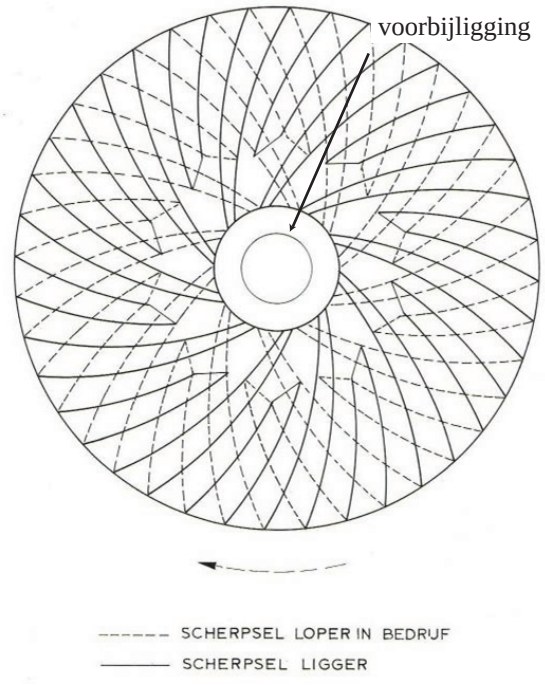

Voorbijligging: de kerven beginnen niet in het midden, maar vanaf een denkbeeldige cirkel rond het midden van het kropgat.

Een Franse molensteen

18-de en 19-de eeuw een grote opkomst maakten. Ook in de rest van Nederland vonden zij weinig toepassing, dit in tegenstelling tot onze buurlanden. Direct over de grens vindt men ze ineens veelvuldig!
Hier was men zo gewend aan de blauwe stenen en de plaatselijke veelal plattelandsmolens hadden weinig (of geen) vraag naar bloem om een prikkel te geven tot het aanschaffen van zo'n relatief duur koppel Franse stenen. Dat hier weinig vraag naar bloem was kan men ook afleiden uit het zeer sporadisch tot geheel niet aanwezig zijn van bloembuilen in molens alhier.

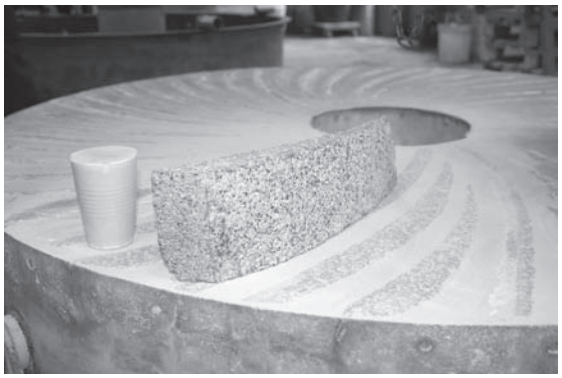

Een molensteen met zacht bodemsel, met daarop een losse kerf.

Een echte diversiteit aan stenen ontstond pas na de uitvinding van de kunststenen in de tweede helft van de 19de eeuw. Juist hier waar men eerst zo vasthield aan de zachtere blauwe stenen ging men in de eerste helft van de 20ste eeuw snel over tot de toepassing van de hardere kunststenen, die geschikt waren voor het vermalen van veevoedergranen. En ze waren veel goedkoper dan welke natuurstenen dan ook. Massaal werden de blauwe stenen er uit gegooid. Had men 2 of 3 koppels, dan liet men vaak 1 blauw koppel liggen voor de sporadische tarwe- of roggevermaling voor de plaatselijke bakker.
Waren de eerste kunststenen massieve stenen van kwarts/vuursteen en amaril, na de uitvinding van het "zachtbodemsel" door Van Hees te Geldern, werden door de inmiddels als paddenstoelen uit de grond geschoten molensteenmakerijen, hier vele varianten op gemaakt. Tot in de jaren '60 ging dit nog door, met als een van de laatste vernieuwingen de "gatensteen". Ondanks de tientallen variaties in materialen, hardheden en scherpsels, allemaal bedoeld om het de molenaar mogelijk te maken de ondertussen meest uiteenlopende veevoedergrondstoffen zo gemakkelijk mogelijk en zo veel mogelijk te vermalen met zo weinig mogelijk onderhoud aan de stenen (zelfs zgn. "zelfscherpende" stenen!) viel in de jaren '60 het doek voor het malen met stenen. Met de opkomst van boerenbonden die zelf maalden en veevoederfabrieken, probeerden de overgebleven molenaars met de installatie van een hamermolen, vaak in combinatie met een elevator en mengketel met hun tijd mee te gaan en te overleven. Over deze de volgende keer meer!
De molenstenen bleven veelal ongebruikt stilliggen en de een of meerdere kunststenen, al dan niet op de wind of op de motor, ondergingen soms hetzelfde lot als hun blauwe voorgangers.

tekst: Hans Titulaer
tekening: lesmateriaal Kees Vanger
foto's: Mari Goossens en Marko Sturm

Zie ook Molenvriend 54 voor meer informatie over de vervaardiging van kunststenen.

Excursie Maas en Waal

Zaterdag 3 september 2011 is het weer zover dat we onze jaarlijkse molenexcursie houden. Om 10.00 uur wordt u verwacht op de Beatrixmolen te Winssen (nr. **1** op de kaart).
Molenstraat 37A, 6645 BS Winssen, tel. 0487-524557
We drinken hier eerst een kopje koffie met een versnapering om goed op gang te komen. Hierna is er gelegenheid de molen te bezichtigen, waarna we om 10.45 uur op pad gaan naar de molen in Afferden.

Na ongeveer 15 minuten komen we rond 11.00 uur aan op de Drie Waaien te Afferden (**2**)
Molendam 1, 6654 KA Afferden (Gld). Na ontvangst is er gelegenheid de molen te bekijken.

Hier vertrekken we na 30 minuten naar de molen in Dreumel (**3**), geplande aankomsttijd 11.45 uur.
Rooijsestraat 95, 6621 AL Dreumel.

Na de bezichtiging vertrekken we om 12.15 richting de molen van Alphen (**4**),
Molendijk 15, 6626 KA Alphen a.d. Maas, tel. 0487-561440
Jeq Li verwacht ons om 12.30 uur eerst op zijn standerdmolen, waarna hij om 13.00 uur een heerlijke lunch serveert in de serre bij de molen.

Voor de lunch trekken we 1 uur uit, zodat we om 14.00 uur richting de molen van Maasbommel (**5**) kunnen vertrekken.
Deze molen bereiken we na ongeveer 15 min rijden:
Bovendijk 6, 6627 KT Maasbommel
Voor Robert duurt de lunch helaas iets korter, omdat hij zijn molen nog in gereedheid moet brengen. Robert heeft hier de mogelijkheid om vol trots zijn fonkelnieuwe molen te presenteren.

Na 30 min vertrekken we richting de Tuut (**6**), een oud stoomgemaal in Appeltern, aankomst 15.00 uur. De Tuut 1, 6629 AA Apeltern, tel. 0487-541156
Na de rondleiding drinken we nog een kopje koffie als afsluiting. Hierna is het tijd om voldaan en moe weer huiswaarts te keren.

De kosten voor de excursie zijn € 20,00 inclusief koffie en lunch. Bij de Molenvriend treft u een intekenformulier aan. We hopen op een gezellige dag, een goede opkomst en natuurlijk mooi weer op 3 september. Een routebeschrijving zal op de Beatrixmolen voorhanden zijn, zodat het rijden van de route een peulenschilletje zal zijn.

Robert Hoffman en Robert Snel

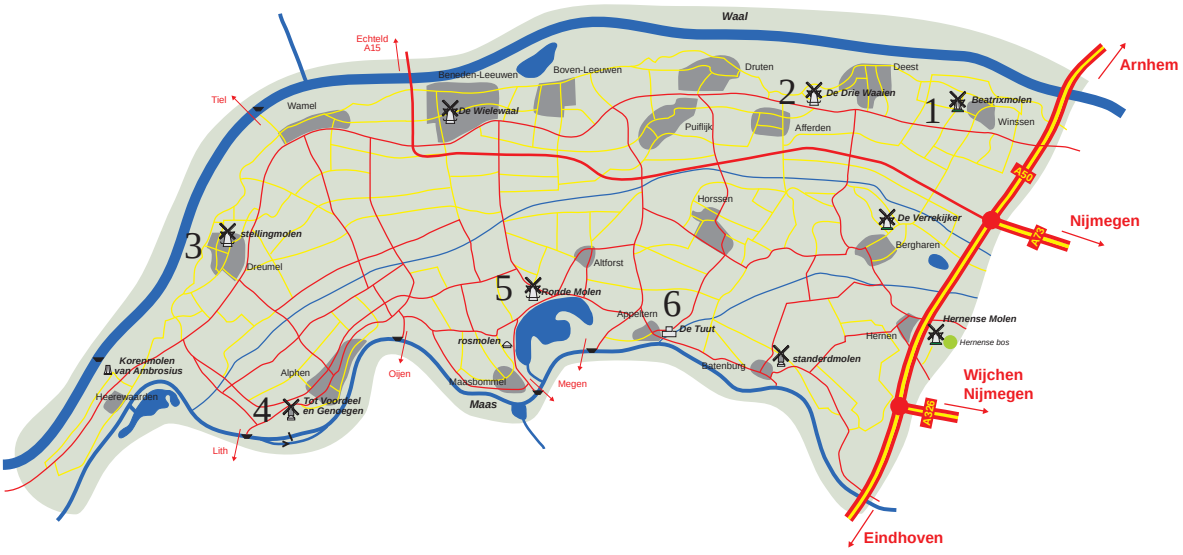

Van korenmijt tot speltmeel

De twee korenmijten met op de voorgrond de VIMA dorskast

Op Tweede Paasdag, 25 april, werden in Oploo twee korenmijten met spelt gedorst. Deze spelt wordt in het kader van het project Graancirkel in Oploo verbouwd en verwerkt in standerdmolen de Korenbloem. Het dorsen van de korenmijten werd uitgevoerd door stichting De Twisse Dorsers uit Westerbeek, met behulp van een historische VIMA dorskast. Molenaarszoon Ties van Riet is ook actief bij deze stichting.

Na het dorsen moet de spelt nog geschoond worden. Zoals reeds eerder in de rubriek “Molens in de regio” beschreven, heeft molenaar Jan van Riet hiervoor een pel- en reinigingsmachine in de molen ingebouwd. In het pelwerk gaan de speltkorrels door een koppel zandstenen. De afstand tussen de loper en ligger is zodanig dat het graan niet gebroken wordt, maar het kaf wel loskomt van het koren. Vervolgens worden kaf en koren gescheiden in een reiniger. Eerst werd hiervoor een moderne reiniger, bestemd voor het reinigen van zaden, gebruikt. Deze reiniger was echter niet zo geschikt voor het reinigen van de spelt. De reiniger is daarom vervangen door een historische graanreiniger van de firma Röber. In deze reiniger worden met een aspirateur stof en lichte verontreinigingen afgezogen, waarna het graan met behulp van zeven verder gereinigd wordt van zandkorrels of andere zwaardere verontreinigingen. Bij de reiniger hoorde oorspronkelijk ook nog een trieur, maar hiervoor was in de molen geen plaats.

Na het reinigen kan de spelt worden gemalen. Het speltmeel is te koop in de winkel onder in de Korenbloem en wordt ook geleverd aan de plaatselijke bakker.

Tekst en foto’s: Marko Sturm

De Röber graanreiniger in standerdmolen de Korenbloem

Ronde Molen Maasbommel

Vrijdag 20 mei werd officieel de Ronde Molen in Maasbommel geopend. Omdat ons lid Robert Hoffman op deze molen als vrijwillige molenaar gaat draaien, willen we hier even aandacht aan besteden. Temeer daar onze komende excursie in die omgeving zal gaan plaats vinden. Zoals Robert vertelde in een van de laatste nummers in onze rubriek "Aan de licht" zullen we hem in deze regio wat minder gaan zien. Daarom gingen zijn oude medemolenaars rond de opening van de molen even bij hem op bezoek.

In de voorlaatste uitgave van "de Molenwereld" nr. 147, april 2011, staat veel over de molen en zijn restauratie geschreven.
In 1403 wordt er al melding gemaakt van een molen op de Maasdijk, waarschijnlijk een standerdmolen, die wellicht in de 18de eeuw vervangen werd door een stenen grondzeiler. In de loop van de laatste decennia raakte de molen als zoveel anderen in verval. Dit ondanks plaatsing op de rijksmonumentenlijst. Er was slechts een uitgesloopte, bouwvallige en scheefgezakte romp over. In 2006 koopt Adri van Ooijen (de eigenaar van de camping met jachthaven) de molen, aanvankelijk om er appartementen in te realiseren. Doch de gewiekste ondernemer komt

er achter dat er via het rijk miljoenen beschikbaar worden gesteld om achterstand bij monumenten weg te werken. Hij ontwikkelt een plan om de molen te verhogen met stelling en hem compleet maalvaardig te restaureren. Na veel vijven en zessen slaagt hij erin en op Hemelvaart 2009 wordt er officieel gestart met de wederopbouw. Het molenmakerswerk wordt uitgevoerd door Coppes uit Bergharen.
Het resultaat mag gezien worden, er staat een prachtige molen in een recreatieve omgeving die volop bezoekers zal trekken. Een molen is behouden, maar het oude monument is verloren gegaan.

Tijdens de opening door de burgemeester van Maasbommel, die refereerde aan de 4 andere windmolens en een rosmolen in zijn gemeente, mocht de burgervader de molen op de wind zetten. De gedeputeerde van de provincie Gelderland vond dat de molens ook beeldbepalend zijn voor de provincie en het toerisme.
Hij lichtte de vang, waarna de molen officieel geopend was. Daarna werd het gezelschap door Adri van Ooijen van een natje en een droogje voorzien. Voor het personeel werd er zaterdag en voor het publiek zondag open huis gehouden.

Tekst en foto's: Mari Goossens

Uit het oud archief

De molens van Plasmolen en Groesbeek

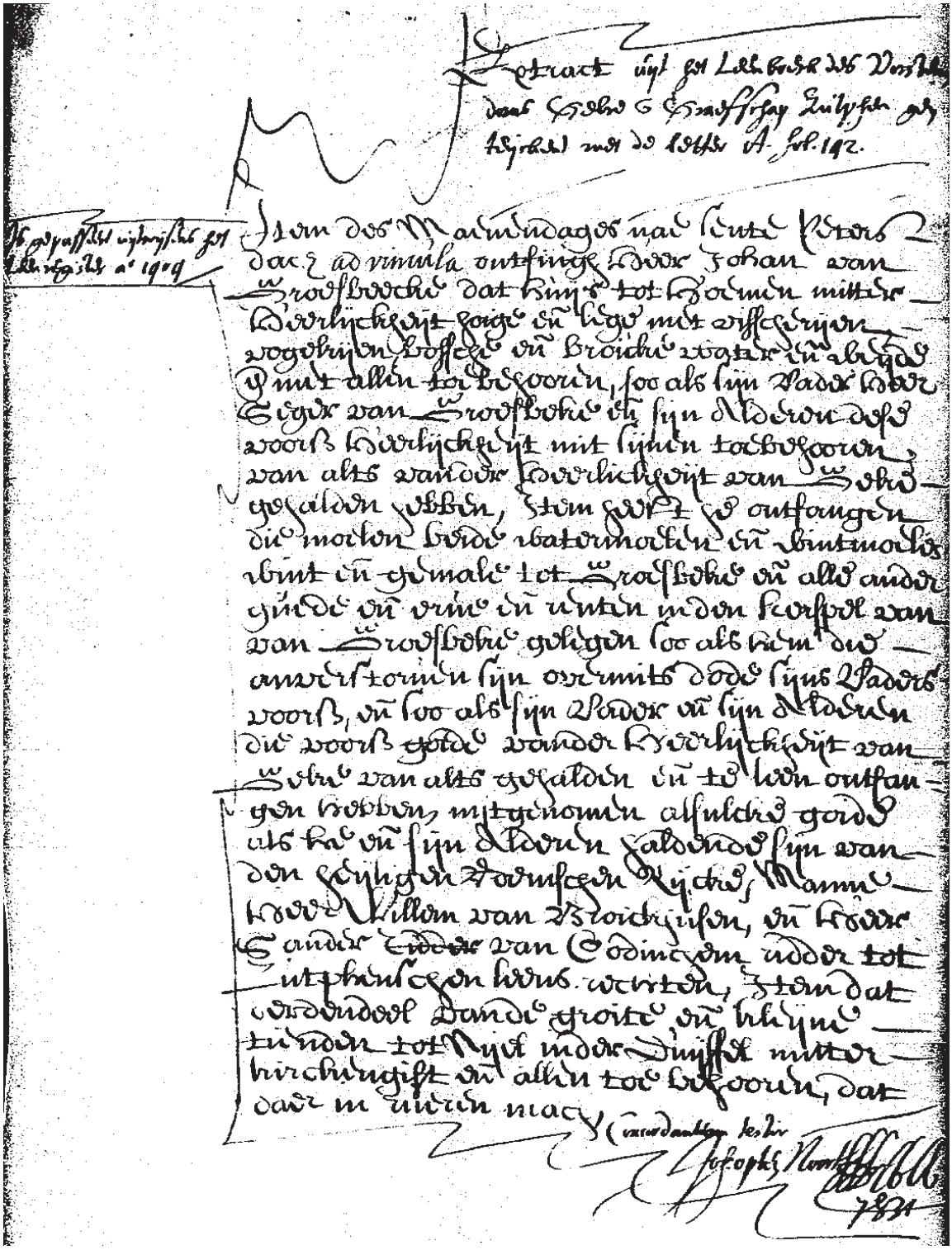

Op zoek naar informatie over de molens van Heumen, vond Peter Pouwels bij toeval oude gegevens over het eigendom van de watermolens bij Plasmolen en de windmolen van Groesbeek. Hier volgt een transcriptie van de oude aktes.

Transcriptie extract uit het leenboek van Vorstendoms Gelre en Graafschap Zutphen
Inventaris nr. 2339 Oud Archief Nijmegen in het Regionaal Archief Nijmegen.

Extract uyt het Leenboeck des Vorstendoms
Gelre (ende) Graeffschap Zutphen, geteyckent met de letter A. fol. 192
Is gepasseert uijtwijsens het leenregister a[nn]o 1404

Item des Maenedages na Sinte Peters
dag ad vincula[1] ontfinge Heer **Johan van Groesbeecke** dat Huijs tot Hoemen mitter Heerlijckheijt hoige en[de] lege met visscherijen, vogelrije, bossche en[de] broicken, water en weijde (ende) met allen toebehooren, soo als sijn Vader Heer
Seger van Groesbeke en[de] sijn Alderen desse voors[eijde] Heerlijckheijt met sijnen toebehooren van alts vander Heerlijckheijt van Gelre gehalden hebben, Item heeft he (=hij) ontfangen *de moelen, beijde watermoelen en[de] wintmoelen, wint en[de] gemale tot Groesbeke* en[de] alle ander guede en[de] erve en[de] renten inden Kerspel van van Groesbeke gelegen soo als hem die anverstorven sijn overmits dode sijns Vaders voors[eijd], en[de] soo als sijn Vader en[de] sijn Alderen
die voors[eijde] goede vader Heerlijckheijt van Gelre van alts gehalden en[de] te leen ontfangen hebben, uijtgenomen alsulcke goide als he (=hij) en[de] sijn Alderen haldende sijn van den Heijligen Roomschen Rijcke. Manne [getuigen]
Heer **Willem van Broickhuijsen**, en[de] Heer **Sander** ~~ridder~~ **van Codichem** ridder tot Zutphen sen leens rechten, Item dat derdendeel vande groite, en[de] kleijne tienden tot Nijel (Niel) inder Duijffel mitter kirckengift en[de] allen toebehooren, dat daar in weren mach.

Josephus Noort, 1531

1 Sint Petrus ad vincula betekent Sint Petrus Banden (keten) en is het feest van de bevrijding van Petrus dat op 1 augustus gevierd wordt.

Met de zinsnede; *"de moelen, beide watermoelen en de wintmoelen, wint en gemale tot Groesbeke"*. Wordt bedoeld de beide watermolens op de Plasmolen, de Onderste en de Bovenste Plasmolen, welke in 1404 tot de Heerlijkheid Groesbeek behoorden. Met de windmolen wordt de oude dwangmolen, de Noordermolen te Groesbeek bedoeld.

Niel (Dld) hoorde na verschillende wisselingen tussen Gelre en Kleef 1473 voor vast bij het hertogdom Kleef, als geschenk van Karel de Stoute aan Johan de 1ste van Kleef, vanwege zijn hulp bij het Beleg van Nijmegen in 1473. Kleef koos namelijk vanwege huwelijken de kant van de Bourgondiërs. Daarnaast kreeg hij Mook en nog verschillende andere grensplaatsen.

Bij het overlijden van Johan de 6de va Groesbeek (1450-1513) in 1513 werd Johan de 7de van Groesbeek, getrouwd met Bertha van Ghoor, erkend als leenheer. Hiervoor werd een "kopie"gemaakt van het originele bewijs uit 1404.

1513 October 27
KARLE hertog van Geldre erkent, JOHAN VAN GROESBEECK, heer tot Hoemen, Malden en Beeck, beleend te hebben met het dagelijksch gericht van het dorp en kerspel te Groesbeeck, zich daarbij voorbehoudende het hooge gericht aldaar en op het Riickswalt, alsmede den klokkeslag, de schatting en bede; voorts met het huis te Hoemen, alsmede de heerlijkheid, visscherij en andere toebehooren, met den watermolen en den windmolen te Groesbeeck en andere goederen aldaar, met 12 morgen lands in het kerspel Overassell, het derde deel van de groote en kleine tienden te Nyell in Duyffell en de kerkgift aldaar Gegeven in den jaer onss Heren duyssent viiffhondert ind derthyen, des Donriersdach nae synt Severiins dach episcopi

Ook bij bovenstaande akte uit 1531 werd een extract van het origineel uit de leenregisters van 1404 gemaakt.

Peter Pouwels

Demonstratie billen

Een leerzame ochtend in Gassel

Zaterdag 9 april was de dag dat, op de molen Bergzicht, door Jan van Haren een demonstratie van het steenbillen werd gegeven. Ik was al om 09.00 uur aanwezig, niet omdat ik er niets van zou willen missen, maar gewoon doordat ik me vergist had in de tijd. Jan en Jos van der Heyden kwamen op hetzelfde moment ook aan, Jan had gelijk een aantal klanten die hij aan het nodige diervoer kon helpen. Jos en ik hebben de molen maar bedrijfsvaardig gemaakt en opgezeild. Het was een prachtige dag met een niet al te krachtig windje (2 beaufort) uit de noordhoek, de molen draaide rustig zijn rondjes.

Om 10.30 uur waren de meeste belangstellenden aanwezig en werd, door sommige enthousiastelingen, al stiekem met de bilhamer geëxperimenteerd. Jan heeft het vak van het steenbillen nog van zijn vader geleerd en dat was al gauw 50 jaar geleden, en zo lang heb ik het ook al niet meer gedaan, vertelde hij er gelijk bij. Met de slijptol gaat het allemaal veel sneller. Met de jutezak onder de knieën, zeeg hij neer op de ligger en begon, onder een grap en een grol, te vertellen waar je op moet letten en hoe om te gaan met de bilhamer. Jos had een paar bilhamers – letterlijk en figuurlijk – al in de week gezet, zodat de stelen goed vast zaten. Bij één bilhamer had hij een nieuwe steel gemonteerd. Nu kon het niet meer mis gaan, behalve dat de nieuwe steel te lang was en er een stuk vanaf gezaagd moest worden. Eerst werd gekeken hoe het oppervlak van de loper eruit zag, is hij niet te hol of zelfs bol, anders zal er eerst met de kneushamer worden gewerkt. Het profiel van de snijrand moet een beetje hol zijn, dat is belangrijk om plakken van het meel te voorkomen. Zoals op de foto te zien is, was er een zware delegatie aanwezig bestaande uit Peter, Walter en Harry, zeer ervaren molenaars die Jan ook van aanvullende informatie voorzagen. Het ging zelfs zo goed dat Jan liet zien dat hij het ook met een hand kon, zie foto. Een zeer geslaagde ochtend, niet alleen heel gezellig maar ook erg leerzaam. Hopelijk weten we als vereniging nog vaker van deze praktijkdemonstraties te organiseren. Hartelijk dank Jan en Jos voor de gastvrijheid en de leerzame ochtend.

Rob Snel

De redactie heeft de molenaars Jan en Jos gevraagd hoe zij deze happening ervaren hadden. Beide heren waren zeer positief en vonden het een geslaagde dag.
Aldus Jan: “Ik ben niet meer de jongste en heb het billen voorgedaan zoals ik het vroeger geleerd heb. Wij waren ook geen professionele steenbillers, zoals Jochims uit Groesbeek die veel tarwe voor de bakkers maalde. Wij maalden hoofdzakelijk veevoer. We bewerkten alleen de ligger, je mag ze niet tegelijkertijd scherpen. Daarna konden de anderen het ook proberen. Het resultaat kon iets beter, maar hij maalt toch goed. Het was leuk om het over te dragen.”
Jos vond dat de belangstelling groot was met in totaal ca. 20 personen, waaronder ook aankomende molenaars. Deze konden, naast het billen, ook hun kennis vergroten bij het openleggen van de stenen en het bekijken van het pennetjeswerk.

Mari Goossens

Als de kat van huis is!

Harry Kaak is een paar weken op een welverdiende vakantie in Spanje. Hij heeft al enige tijd assistentie van twee dames op de woensdag op de Reus. Als Harry Kaak er is wordt er ook flink gekakeld, maar dat Jan Coopmans die zelf legkippen heeft gehouden het zover laat komen?

Coby Weerts, links op de foto, is onlangs geslaagd. Maar ze heeft gelest in Limburg! Ik vraag me serieus af wat ze haar daar bijgebracht hebben.
Sabine Hillebrecht een ”tüchtige” Duitse madam, die inmiddels geslaagd is voor haar toelatingsexamen, zou ook beter moeten weten. Een molen is een productiewerktuig en geen plaats om een gezellig theekransje te organiseren. Het geeft geen pas de waardigheid van een Reus op zo’n manier in diskrediet te brengen.

Als de dames achter de geraniums willen zitten moeten ze dat maar thuis doen, vindt u niet? Harry, het

word de hoogste tijd dat jij je gezag weer laat gelden en er weer victorie kraait.

Mari Goossens

Opmerkelijk

Een achtwieker in Nederland?

Vijf wandeldames uit Cuijk, Oeffelt en Boxmeer zijn na het bewandelen van de Pieterpadroute overgestapt naar de volgende route, de zogenaamde Vogelpad-route. Deze route gaat van Bergen aan Zee uiteindelijk naar Enschede en omvat 26 subroutes welke elk een lengte hebben van ongeveer 11 tot 23 kilometer. In het algemeen reizen zij dan per trein en bus naar het routegebied. Op 4 mei jl. hebben de dames: Joke, Anneke, Anniek, Lous en Ton de vierde route van de Vogelpadroute gelopen en deze gaat dan van De Rijp naar Koog aan de Zaan. Gezellig verder lopend in een goede stemming ontwaarden zij plotseling een heel interessant verschijnsel in de verte: een windmolen met wel 10 of meer wieken, daar hadden zij beduusd als zij waren nog nooit iets over gehoord en zeker niet iets van gezien of gelezen. Maar heel snel een foto genomen want dat moeten wij toch echt wel mee naar huis nemen, een foto die Anniek haastig maakte maar jammer wat aan de wazige kant uitgevallen is. Het merkwaardige was ook dat alle wieken door elkaar draaiden en ook nog met een verschillende snelheid. In hun stijgende verbazing zeiden de andere dames tegen mijn vrouw: “Zeg Ton, jij moet weten wat er allemaal met die molen toch aan de hand is want jij bent ten slotte de vrouw van een molenaar”. Gaandeweg gedurende een paar kilometers zagen zij bijna steeds hetzelfde beeld en pas daarna begon de schijnbaar enkele molen zich in drie andere molens te ontvouwen en uiteindelijk volgde de ontknoping toen zij in de buurt van Zaanse Schans aankwamen. Wat was er aan de hand? In een bijna rechte lijn waren de wandelaarsters naar de Zaanse molens gelopen en wat de foto niet aangeeft was natuurlijk het verbazende verschijnsel dat de verschillende wiekenkruizen door elkaar heen draaiden en nog wel in verschillende richtingen en ook nog met verschillende omwentelingssnelheden. Het is natuurlijk wel zo dat dit verschijnsel bij de bewoners uit die streek wel bekend zal zijn, maar dat de niet-molen-mensen uit andere streken bijvoorbeeld het Land van Cuijk niet direkt in staat zijn om dit frappante molengebeuren te doorzien. En wij molenaars zelf, wij zouden toch ook hogelijk verbaasd en aangedaan zijn wanneer wij geheel onverwachts deelgenoot zouden worden van dit prachtige samenspel van de Zaanse molens in de verte.

Een samenspel van wieken op de Zaanse Schans. Van afstand niet van een achtwiekige molen te onderscheiden!

Ben Verheijen

Aan de licht

Jan Coopmans

Ik werd in augustus1934 geboren als zoon van de molenaar van ”De Reus” te Ottersum. Na de toentertijd nog 3-jarige Mulo kwam ik, juist geen 16 jaar, bij mijn vader op de molen te werken. Ik was bij hem in dienst tot 1955, toen stierf hij. Daarna zette ik het bedrijf voort tot 1971.
Wij maalden alles elektrisch. Ik heb nooit op de wind gemalen. We hadden een dubbele maalstoel. En later ook nog een hamermolen. Eén voor tarwe, één voor veevoer en een buil. In Ottersum, waar welgestelde boeren woonden, konden we goed rondkomen.
We maalden ook regelmatig voor de oude molenaar Gerrits uit Oeffelt boekweit, hele vrachten, dat gebuild werd en in bloedworst en balkenbrij werd verwerkt. Door het te malen op de tarwesteen was het iets grauwer dan dat het eerst gepeld werd. Hij was een man die voordat hij ’s middags ging eten eerst nog naar het café ging en één of twee borreltjes nam om de spijsvertering op gang te brengen.
Omdat wij in de omgeving de enige molen met een buil hadden, werd bij ons ook de zgn. Zeeuwse bloem gemalen en gebuild die door de bakkers verwerkt werd tot koekjes.

Ik was inmiddels getrouwd met Mariet Theunissen, die een fulltime baan had als onderwijzeres. We hebben een dochter die onder voor bij de molen woont.

In 1971 deed zich de gelegenheid voor dat ik een baan aangeboden kreeg bij de Page in Gennep en ik mijn bedrijf kon verhuren. Na twee jaar ging ik werken bij de verzinkerij in Mook, als inkoper/voorraadbeheerder. Met veel plezier heb ik daar gewerkt tot ik op 1 sept. 1994 met de vut ging.
We hadden ook jaren een groot kippenbedrijf. Mijn vader had in de oorlog al 1000 kippen wat toen al groot was. Ik heb een bedrijf gehad met 4000 legkippen.

In 1978 begonnen we met dhr. Wortman sr. met het opleiden van vrijwillige molenaars. De molenaars van het eerste uur zoals Theo van Bergen en Ben Verheijen hebben hier nog, op De Reus, gelest. Ook nu draaien er weer regelmatig diverse aspirant molenaars/molenaressen op de molen.
In mijn vrije tijd ben ik, op vrijwillige basis, als facilitair medewerker aan het klussen bij de plaatselijke voetbalclub. Hier zorg ik voor het onderhoud van de terreinen en de gebouwen. Ik zit ook nog in het bestuur van de Gennepse Molenstichting. Daar valt deze molen onder, de “Rust na Arbeid”van Ludger Pauls te Ven-Zelderheide en de “Gerarda” te Heijen, bemalen door Harry Kaak.

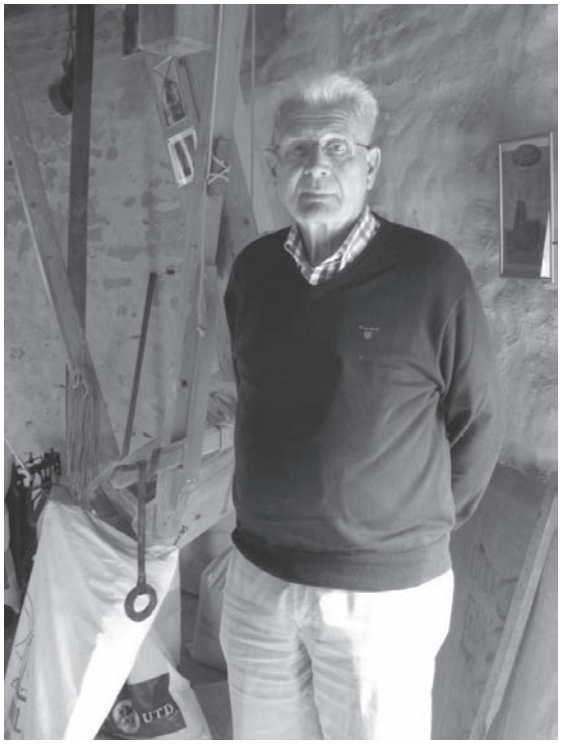

Interview door Mari Goossens

Molens in de regio

Niet alle molenaars hadden nieuws te melden, daarom ontbreekt een aantal molens in het overzicht.

De Martinus te Beugen

Op 14 en 15 mei hebben wij de jaarlijkse Nationale Molendagen weer kunnen beleven. Op de Martinus waren het mooie en molenvriendelijke dagen met zonnig weer en voldoende wind om de wieken stevig te laten draaien. De wind kwam uit de noord- tot noord-noordwesthoek en de windsterkte lag tussen de 3 en 6 Bft. Op de eerste dag 14 mei hadden wij, leerling-molenaar Harm van Es en mijn persoon het gevlucht opgetuigd met vier volle zeilen en dat is in feite ook de hele dag zo gebleven. Regelmatig kwamen er bezoekers een kijkje nemen en deze kregen dan in het algemeen vanaf de invaart tot en met de steenzolder een toepasselijk molenverhaal verteld en konden veel praktische molenzaken bekijken. Ook buiten konden de bezoekers meemaken hoe een molen wordt stilgezet of hoe het op- en afzeilen plaatsvindt. Het was wel zo dat ik na de middag het molengebeuren diende te verlaten omdat vrienden van ons op deze dag hun 40-jarig huwelijksfeest vierden. Frits Harteman en Hans Heijs waren toen ook al op de Martinus omdat met de gemeente Boxmeer was afgesproken dat Frits deze middag de molenzaken van mij zou overnemen zoals dat met de gemeente Boxmeer geregeld was. Er was voldoende wind om te kunnen malen en zo hebben Frits, Hans en Harm nog 40 kilogram duiventarwe gemalen. Tijdens het malen is een losse spie van de spilbalk weer vastgezet. Op de eerste molendag zijn er ongeveer 30 min of meer getelde bezoekers geweest maar ik heb de indruk dat het er nogal meer konden zijn. Op zondagmorgen, de tweede molendag, was Harm druk bezig met het nakloppen van spieën binnenin en ook aan de buitenkant van de molen. Het was namelijk de dag ervoor na het malen gebleken dat er wellicht door het droge weer nogal wat verbindingen wat los waren komen zitten. Daarna is het gevlucht opgezeild met vier volle zeilen hetgeen nogal aan de pittige kant was en het gevlucht gemakkelijk ruim 60 enden haalde. In de middag had de wind de neiging om nog wat aan te sterken zodat wij het gevlucht voorzien hebben van 4 lange halve zeilen, een mooi gezicht. Onderwijl bleven de bezoekers binnenkomen en het aantal mensen wat op deze dag binnen is geweest was bij schatting ongeveer 45 in totaal. Om 4 uur werd begonnen met de uitvoering van het spektakelstuk van de Oploose groep Karrespel met de ons molenaars wellicht niet meer zo rakende titel “Niet iedere molenaar is een dief”. Het was een prachtige en zeer humoristische klucht over een molenaar die het niet zo nauw zag met het maalgoed en daarbij ook nogal wat vergaande avances naar de dames maakte maar uiteindelijk zijn streken heel stevig thuisbetaald kreeg. Ongeveer 50 bezoekers volgden het kluchtige gebeuren en hebben daarvan ook volop genoten. De actrices en acteurs, waaronder ook molenaar Jan van Riet als paard en Harm van Es even als molenaarsknecht die behoorlijk op zijn donder kreeg van de molenboef, hadden er echt zin in en waren na afloop zeer tevreden met de ruim 50 mensen die op de bankjes op de molenwei het molenaarsverhaal waren komen bekijken. Uiteindelijk was de voorstelling een mooie afsluiting van de beide molendagen op de Martinusmolen in Beugen.

BV

De Jan van Cuijk te Cuijk

De molen draait bijna wekelijks en indien mogelijk wordt er gemalen met de molen. Vanaf september zal er wekelijks gemalen gaan worden voor de Cuijkse bakker Loeffen. De eerste proeftarwe is al gemalen en ter beoordeling aangeboden in het laboratorium van het Ambachtelijke Korenmolenaarsgilde (AKG).
De bliksemafleider is onlangs gecontroleerd en helaas niet goed bevonden. De weerstand was te hoog en daarom is er een nieuwe aardpen geslagen door de firma Jules Goossens.

Op nationale molendag hebben we veel bezoekers mogen ontvangen op de molen. Over beide dagen mochten we 850 bezoekers verwelkomen. Tijdens het molenweekend, wat tegelijkertijd viel met het plattelandsweekend georganiseerd door vereniging PlatteLand van Cuijk, hebben we een sponsoractie gehouden op de molen. De opbrengst van de verschonken koffie en de pannenkoeken ging naar stichting Alpe d’HuZes. Deze stichting zet zich in voor kankerpatiënten.

De molenaars zijn opzoek naar een kleine mengketel om het baktarwe te bevochtigen. Leerlinge Jessica Sneek is momenteel uitgeweken naar de molen in Oeffelt voor haar opleiding.

SW

De Maasmolen te Nederasselt

Uitzonderlijk mooi weer hadden we de afgelopen periode, met de wind steeds maar in de noordelijke en oostelijke hoek. Door het mooie weer is er al aardig wat aanloop geweest op de molen. Eerder schreef ik al dat de molen zwaar te kruien was. In overleg met de gemeente Heumen hebben we besloten de molen aan een grondige inspectie te onderwerpen. 11 Mei is molenmaker Peter Coppes op bezoek geweest, waarbij hij constateerde dat de brasem aan het inzakken was. Reeds een aantal jaren was dit te lezen in het monumentenrapport, met als opmerking dat als het kruien te zwaar werd er maatregelen getroffen moesten worden. Zoals wij al verwachten zal dit een zware klus worden, voor het onderzoek dient de molenkast gelicht te worden. Het vermoeden bestaat dat de boktor de onderste balken van de brasem ernstig heeft aangetast. Alleen middels proefboringen kunnen we er achter komen hoe ernstig de situatie is en welke maatregelen er genomen kunnen worden. Door de volle agenda van de molenmaker is dit helaas pas medio 2012 te realiseren. Toch gaan we met goede moed het streekgala van 26 juni tegemoet, waar we met onze collegae molenaars een mooi gala gaan neerzetten, jullie zijn allemaal van harte welkom, tussen 11 en 17.00 uur staat de koffie klaar.

RS

Watermolen te Oploo

Al zeer vroeg in het jaar hebben we te maken met een watertekort. Nu al (mei) kan de molen niet meer draaien.

De voltallige examencommissie van De Hollandsche Molen en examinatoren hebben op 16 april in de watermolen een scholingsdag gehouden. Onder andere werd op De Korenbloem een examen nagespeeld, gefilmd en geëvalueerd.
Laten we hopen dat dit zal leiden tot een wat informelere sfeer tijdens het examen voor al onze toekomstige kandidaten.

Het St. Matthias Gilde heeft een grote legerparachute aangeschaft die kan worden opgebouwd tot een grote ronde tent die bij activiteiten bij de watermolen kan worden gebruikt, zoals Tôntjesdag op 22 augustus a.s.

Verder is het wachten op veel verlossende regen, willen we weer met de molen kunnen draaien.

De Korenbloem te Oploo

Tijdens de Nationale Molendagen is er slechts een halve dag gedraaid met een lekker windje. Wegens verplichtingen elders was helaas niet meer tijd beschikbaar.
Er was slechts weinig publiek, dus hebben we de heg bij de kruipalen maar wat bijgeknipt.

Tweede Paasdag is de korenmijt met spelt gedorst. Het was die dag prachig weer en Oploo heeft met de diverse activiteiten flink wat bezoekers getrokken. De spelt zal in De Korenbloem weer worden verwerkt, al zal het meeste waarschijnlijk in de kalverenmagen verdwijnen.

Tijdens de dodenherdenking verzamelden de deelnemers zich bij de molen, die voor deze gelegenheid in de rouwstand stond. Meer bijzonders is er eigenlijk niet te melden en misschien is “geen nieuws” ook wel eens “goed nieuws”.

JvR

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

Een betrekkelijk rustige periode met zomerse temperaturen en niet veel wind op onze reguliere openingstijden. Zoals gewoonlijk in de aanloop naar Pasen drie groepen communicantjes op bezoek gehad. Bij de laatste twee groepen had ik assistentie van Harm (protestant). Hij kon op deze manier ook nog iets opsteken van het “Rijke Roomse Leven”. We kregen bezoek van een groep Spaanse voetballertjes die een uitwisselingsprogramma hadden met leeftijdgenootjes uit St.-Anthonis.

Over bezoekers hebben we niet te klagen, 300 sinds ons laatste nummer. Ook op de Nationale Molendag, bij ons zondag, trokken we zo’n kleine 100 bezoekers. We moesten de vang nog wat nastellen, sinds de reparatie van de lendestut door Beijk. We waren daar juist mee klaar toen om 12 uur de eerste bezoe-

Het Karrespel speelt bij de molen van Rijkevoort

kers zich aanmeldden. Met vier volle zeilen trok de molen lekker door. Tussendoor in ca 3 uurtjes 150 kg tarwe gemalen en in 5 uur toch 2500 omwentelingen gemaakt.
Ook hebben we de molen aangekleed met een aantal gelamineerde tekeningen uit het lesboek en een diapresentatie gemaakt die we af kunnen spelen op onze TV. Dit trok wel de belangstelling.

Het toneelstuk opgevoerd door de groep Karrespel uit Oploo trok een redelijk aantal bezoekers. Paul mocht als gastspeler meedoen als molenknecht. Hij kreeg van de molenaar de wind van voren en werd naar boven gejaagd en aan het werk gezet.
Van Paul kan niet gezegd worden dat het "een stiekeme zuiperd" is, dat zie je zo. Normaal drinkt hij nauwelijks. Af en toe een pilsje. Maar hij kan goed "doorzakken". Hij sloeg nu onze voorraad aan uit ons nisje op de steenzolder. Daar stond een half litertje Zaansche kruidenbitter waarvan hij dacht dat het nep was. Hij zette het aan de keel en dronk het half leeg. Daarna zei hij toch wel lekker (30%)!
Ook het paard hangt er zeer ontspannen bij. De voorste helft wordt bemand door onze bekende Jan van Riet.

MG

De Heimolen te Sint-Hubert

Tot eind mei is de firma Beijk bezig geweest om het 3-jarig restauratieproject af te ronden. Sinds het verschijnen van de vorige Molenvriend is er weer van alles uitgevoerd. Het grootste project was wel het vervangen van de Potroede. Deze is weer zo goed als nieuw en grote delen hebben nieuw plaatwerk gekregen en zijn opnieuw geklonken. De voor- en achterzoom zijn ook geheel nieuw. Omdat het wiek-systeem op de Potroede oudhollands is, hebben ze de achterzoom breder gemaakt dan voorheen, zoals dat bij dit systeem hoort. Nadeel is dat de zeilen nu te smal zijn. Bij de gemeente Mill hebben we nieuwe zeilen aangevraagd. Ook het schilderwerk is nu afgemaakt en het ziet er nu buiten dan ook weer prima uit.
Op de luizolder zijn de slijtdelen van de luitafel vervangen, dus het luien gaat ook weer perfect. In de kap is ook nog van alles uitgevoerd, o.a. het vervangen van de staven van de bovenschijfloop. Ook is er gekeken naar het kruiwerk dat nogal zwaar liep. Een probleem was dat de vangbalk af en toe de muur raakte, ook is er voor gezorgd dat het Engels kruiwerk iets meer speling heeft. In de kruisarmen van het bovenwiel zijn diverse draadspillen aangebracht om de speling er uit te halen. De trommel van de vang is ook aan de beurt gekomen, er zijn nieuwe latje op aangebracht en de penbalk is nu voorzien van stalen beugels om te voorkomen dat deze los gaat zitten. Het spoorwiel is enkele centimeters omhoog gebracht en op nieuw uitgericht. Als laatste zijn de trapleuningen die we vorig jaar nog zelf er op hadden gemaakt vervangen door nieuwe eikenhouten exemplaren. Harrie Beijk vond die vurenhouten leuningen maar niks, vandaar.

Tijdens de afgelopen molendagen met over twee dagen een 200 bezoekers hebben we eens flink kunnen testen of alles goed vast zat. Ook is er die dag gemalen, en daar kwam uit dat de loper niet parallel loopt met de ligger en met een vaste rijn is dat niet zomaar opgelost. Dit zal wel een project voor komend jaar worden. Nu het restauratieproject is afgerond kunnen we trots zijn dat de Heimolen weer in een perfecte staat is en het Potroedebankje voor de molen weer terug is.

WC

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

Op Tweede Paasdag, met het mooiste fietsweer dat men zich maar kon wensen, is het Vense "dorpsommetje", dat door de cultuurhistorische werkgroep, onder auspiciën van de Dorpsraad Ven-Zelderheide is uitgezet, op een ludieke wijze geopend. Gesponsord door het IKL, de gemeente Gennep, de provincie Limburg, het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling en het Limburgse "Platteland in Uitvoering" namen 95 fietsers en meer dan 100 toeschouwers deel aan wat een waarlijk dorpsfestijn werd. Zie voor het filmje dat de omroep Gennep maakte de volgende link:
http://www.youtube.com/watch?v=q7kJmyMZfCg

Het "Vense Ommetje", zoals de route kortweg heet, maakt deel uit van het project 'Ven-Zelderheide in het groen'. De aanwinst omvat een fiets- en wandelroute van 16 km rondom Ven-Zelderheide. De opening was om 13.00 uur met de onthulling van een informatiebord bij de kerk. Daarna gaat het op de fiets voor een spannende tocht met als halteplaatsen de kapel Ven-Zelderheide (13.30 uur), en om 14.15 uur de vuurkél in het Vense Wald (Grensweg, bankje bij de zandberg). De volgende stop is op het Landgoed Roepaen (15.00 uur) en om 15.30 uur was er koffie of thee in de kantine van Landgoed Zelder. De finale was bij de molen, waar om 16.45 uur een sensatie wachtte.
Dit was een uitvoering van het karrespel "Niet alle molenaars zijn dieven" van de toneel groep uit Oploo. Dit optreden werd vooraf opgeluisterd door ons lid Kees Loeve met doedelzakmuziek.
Over de molen is verder geen nieuws te melden.

LP

(advertentie)

(advertentie)

BEIJK

molenmakers

boutrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a
5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910
fax 0485-532305
www.beijk.biz

(advertentie)

(advertentie)

Powered by
HAVENS
Since 1845

Havens Diervoeders
Monseigneur Geurtsstraat 41
5823 AC Maashees
tel. 0478-638 238
www.havens.nl